

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL: FILOLOGIE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT**

Conducător științific:
PROF. DR. ȘTEFĂNESCU DORIN

Doctorand:
BĂCAN LAURENȚIU-FLORIN

**TÂRGU MUREȘ
2026**

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE DIN
TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE**

**OPERA LUI ALEXANDRU MACEDONSKI.
FORME PERENE ȘI TRANSFORMĂRI
NOVATOARE ALE REGISTRULUI
DISCURSIV**

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător științific:
PROF. DR. ȘTEFĂNESCU DORIN

Doctorand:
BĂCAN LAURENȚIU-FLORIN

TÂRGU MUREȘ

2026

CUPRINS

I. CONTEXTUL ISTORIC ȘI REPERE CRITICE

- 1.1. Importanța operei lui Alexandru Macedonski în literatura română
- 1.2. Dificultăți ale tranziției de la tardo-romantism la modernism

II. ELABORĂRI TEORETICE. „LITERATORUL” ȘI NOUA DIRECȚIE

- 2.1. Configurarea unui program literar modern
- 2.2. Poetica nelogicului: de la logica poeziei la simbolism

III. UNIVERSUL POETIC

- 3.1. De la forme poetice ale retoricii romantice la inovările simboliste
- 3.2. Spiritul sarcastic în discursul liric
- 3.3. Funcții ale simbolului în *Nopți* și *Rondeluri*

IV. DIMENSIUNI ALE PROZEI

- 4.1. Proza, ca extensie a viziunii poetice
- 4.2. Fantasticul și oniricul
- 4.3. *Thalassa. Marea epopee* – proiect estetic-filosofic al unei lumi ideale
- 4.4. Proza scurtă: miniatura și sugestia poetică

V. COMPLEXUL TEMATIC AL DRAMATURGIEI

- 5.1. Istorie, societate și problemă existențială în teatrul lui Macedonski
- 5.2. Coordonate tematice

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

Cuvinte-cheie: Alexandru Macedonski, Belle Époque, modernizare literară, context istoric, repere critice, simbolism, romantism, parnasianism, neo-latinism, Renaștere, tradiție literară europeană, pluralitate stilistică, limbaj poetic, experiență estetică, independența literaturii, libertatea de expresie, spirit critic, satiră politică, nonconformism, iconoclasism, critică socială, opoziție față de monarhie, avangardă, influența culturii franceze, simbol.

Teza de doctorat *Opera lui Alexandru Macedonski. Forme perene și transformări novatoare ale registrului discursiv* acordă o importanță maximă activității literare prin care s-a remarcat în literatura română, Alexandru Macedonski, poet, prozator și dramaturg afirmat în perioada 1872-1920. Această lucrare își propune a fi o investigație detaliată, care să aibă ca punct de plecare viața, contextul istoric, activitatea și opera scriitorului, personalitate pe cât de complexă, pe atât de controversată, ce a demarat modernizarea literaturii române, îmbogățind-o totodată cu un număr semnificativ de poezii, proze scurte, piese de teatru, articole și publicații, în periodicele vremii, în special în revista sa „Literatorul”.

Cercetarea de față își asumă drept obiectiv configurarea unei hărți conceptuale a universului simbolisticii macedonskiene, prin analiza funcționalității simbolurilor, a dimensiunii fantastice și onirice a imaginarului poetic, a structurilor tematice dominante și a reflecțiilor teoretice prin care autorul legitimează noile orientări estetice ale modernității literare. În egală măsură, sunt supuse investigației și interpretării caracteristicile esențiale ale creației sale poetice, dramatice și epice, prin raportare la activitatea publicistică și la discursul critic promovat de scriitor. Analiza urmărește, de asemenea, surprinderea sistemului de convingeri estetice și ideologice, precum și a spiritului polemic, adesea impregnat de sarcasm și ironie, în vederea conturării, dintr-o perspectivă sintetică și analitică, a principalelor coordonate ale personalității sale creatoare și a specificului operei macedonskiene în contextul literaturii române moderne.

În vederea elaborării prezentei teze de doctorat și a materializării obiectivelor propuse, cercetarea s-a fundamentat pe un ansamblu de metode și instrumente specifice domeniului filologic, valorificând o perspectivă interdisciplinară, deopotrivă istoric-literară, comparatistă, stilistică și hermeneutică. Demersul investigativ a presupus, în primul rând, consultarea și analiza critică a bibliografiei de specialitate consacrate personalității și operei lui Alexandru Macedonski, precum și a principalelor contribuții teoretice referitoare la modernitatea literară, simbolism, estetică decadentă și evoluția discursului poetic românesc. În același timp, cercetarea s-a bazat pe examinarea directă a textelor macedonskiene – poezie, proză, dramaturgie, publicistică și reflecții teoretice – în vederea identificării permanențelor și a elementelor de inovație care definesc specificul registrului său discursiv.

În cadrul analizei au fost utilizate metoda descriptivă, metoda analitică și interpretativă, precum și metoda comparativă, menită să distingă raporturile dintre creația macedonskiană și modelele estetice europene, dar și locul acesteia în contextul literaturii române moderne. Totodată, perspectiva hermeneutică a permis investigarea universului simbolic, a imaginarului poetic, a structurilor tematice și a mecanismelor de configurare a discursului artistic, în timp ce analiza stilistică și poetică a urmărit particularitățile expresive și modalitățile de înnoire a limbajului literar.

De asemenea, cercetarea a avut în vedere contextualizarea istorică și culturală a operei lui Alexandru Macedonski, precum și valorificarea contribuțiilor sale publicistice și teoretice, în scopul surprinderii complexității personalității sale creatoare și al scoaterii în prim-plan al rolului său în procesul de modernizare a literaturii române.

Astfel, prin coroborarea perspectivelor teoretice și a metodelor de analiză utilizate, teza își propune să ofere o interpretare unitară și aprofundată a operei macedonskiene, subliniind atât formele sale perene, cât și dimensiunile novatoare care îi conferă un loc distinct în cadrul modernității literare românești.

Etapă preliminară a elaborării acestei teze de doctorat a presupus o amplă activitate de documentare, fundamentată atât pe lectura și analiza corpusului de texte supus investigației, cât și pe consultarea literaturii critice de specialitate, care a constituit baza conceptuală și teoretică a demersului interpretativ.

În același timp, cercetarea s-a sprijinit pe o bibliografie extinsă și diversificată, alcătuită din dicționare, studii critice în volume și în periodice și pe întreaga operă semnată de Al. Macedonski, printre care se regăsesc poeziile, prozele scurte, epigramele, teatrul, articolele publicate, teoriile literare noi, un loc aparte ocupându-l romanul *Thalassa. Marea epopee*, operă reprezentativă pentru imaginarul artistic și pentru dimensiunea novatoare a viziunii macedonskiene.

Analiza, deci, a vizat identificarea, interpretarea și sistematizarea componentelor de conținut considerate semnificative pentru o înțelegere aprofundată a operei literare a lui Macedonski și pentru evidențierea mecanismelor sale de construcție și semnificare.

Prezentul studiu este structurat în cinci capitole și subcapitole configurate astfel încât să ofere o perspectivă unitară și comprehensivă asupra personalității creatoare și a operei lui Alexandru Macedonski.

Așadar, capitolul inaugural, intitulat *Contextul istoric și repere critice*, are un caracter introductiv și urmărește structurarea parametrilor istorici, culturali și literari în care se înscrie activitatea creatoare a lui Macedonski, precum și reliefarea principalelor direcții critice privind

receptarea și valorizarea operei sale. În acest sens, primul subcapitol, *Importanța operei lui Alexandru Macedonski în literatura română*, își propune să pună în lumină contribuția scriitorului la procesul de modernizare a literaturii române, rolul său în afirmarea noilor orientări estetice și locul pe care acesta îl ocupă în contextul evoluției fenomenului literar național. Cel de-al doilea subcapitol, *Dificultăți ale tranziției de la tardo-romantism la modernism*, analizează complexitatea mutațiilor estetice și ideologice specifice sfârșitului de secol al XIX-lea și începutului de secol XX, insistând asupra tensiunilor generate de coexistența tradiției romantice cu noile formule expresive ale modernității. Totodată, sunt examinate particularitățile procesului de redefinire a discursului literar, precum și poziționarea lui Macedonski în raport cu principalele curente și tendințe artistice ale epocii, pentru conturarea unei perspective critice asupra contribuției sale la proiectarea modernității literare românești.

Următorul capitol – *Elaborări teoretice. „Literatorul” și noua direcție* – este consacrat activității teoretice și publicistice a lui Macedonski, subliniind rolul determinant al revistei „Literatorul” în proiectarea unui program literar modern și în promovarea noilor orientări estetice de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Capitolul urmărește modul în care scriitorul își formulează concepțiile asupra artei și literaturii, asumându-și poziția de reformator al discursului poetic și de promotor al modernității literare românești. Structurată în două subcapitole – 2.1. *Configurarea unui program literar modern*, respectiv 2.2. *Poetica nelogicului: de la logica poeziei la simbolism*, această secțiune urmărește în prima parte analiza funcției culturale și estetice a revistei „Literatorul”, concepută de Macedonski ca spațiu de afirmare a unei literaturi autentice și întemeiată pe armonia dintre idee și expresie artistică; investigarea principalelor direcții teoretice promovate în paginile revistei și preocupările autorului pentru redefinirea raportului dintre poezie și muzică, pentru cultivarea sugestiei, a muzicalității versului și a corespondențelor senzoriale; sublinierea rolului revistei în promovarea simbolismului și a instrumentalismului, precum și contribuția lui Macedonski la formularea unui program estetic novator, menit să depășească limitele tradiției romantice și să deschidă literatura română către experiențele modernității europene; surprinderea dimensiunii polemice a activității sale publicistice, a preocupărilor privind instituirea unor criterii autentice de evaluare estetică și a contribuției sale la formarea unei conștiințe critice capabile să combată mediocritatea și să impună noi standarde valorice în cultura română.

În partea secundă a capitolului se urmărește procesul de redefinire a limbajului poetic și modul în care reflecțiile teoretice ale lui Macedonski anticipează principiile simbolismului și ale liricii moderne. Sunt analizate conceptele de sugestie, simbol, ambiguitate și corespondență dintre planurile senzoriale, precum și tendința poetului de a elibera discursul liric de

constrângerile logicii discursive și ale reprezentării mimetice. Studiul recompensează aici modul în care poetica macedonskiană favorizează instaurarea unui nou regim al expresiei, bazat pe predominanța sugestiei și a muzicalității, redefinind astfel funcția poeziei și susținând afirmarea unei sensibilități estetice specifice modernității.

Următoarele trei capitole, *Universul poetic*, *Dimensiuni ale prozei* respectiv *Complexul tematic al dramaturgiei* se concentrează asupra întregii opere a lui Macedonski.

Capitolul al III-lea, intitulat *Universul poetic*, reprezintă secțiunea cea mai amplă a cercetării și este consacrată investigării principalelor coordonate ale imaginarului liric macedonskian, surprinse în dinamica evoluției sale de la formulele retorice ale romantismului târziu către expresivitatea modernă a simbolismului. Analiza urmărește atât mutațiile de ordin tematic și stilistic, cât și mecanismele prin care discursul poetic dobândește o complexitate simbolică și o pronunțată dimensiune reflexivă, scoțând în prim-plan contribuția poetului la redefinirea limbajului liric modern.

În consecință, în cadrul subcapitolului 3.1. *De la forme poetice ale retoricii romantice la inovările simboliste* sunt analizate procesele de continuitate și de transformare care marchează trecerea de la sensibilitatea romantică la estetica simbolistă. Ancheta profilează modul în care imaginarul macedonskian valorifică moștenirea romantică – cultul subiectivității, dimensiunea vizionară, fascinația pentru vis și aspirația către absolut – integrând-o într-o poetică a sugestiei și a ambiguității, specifică simbolismului. Sunt urmărite transformările funcției simbolului și modalitățile prin care acesta devine un instrument privilegiat al expresiei poetice, capabil să medieze relația dintre real și ideal, dintre lumea sensibilă și dimensiunea metafizică a existenței. Totodată, este punctată poziția lui Macedonski în contextul simbolismului european, precum și contribuția sa la configurarea unei noi sensibilități lirice în literatura română.

Privitor la subcapitolul 3.2. *Spiritul sarcastic în discursul liric*, acesta este consacrat investigării dimensiunii polemice și satirice a creației poetice, relevând funcția sarcasmului ca modalitate de exprimare a revoltei împotriva mediocrității, a ipocriziei sociale și a degradării valorilor autentice. Sunt analizate mecanismele prin care ironia, contrastul și imaginile de factură sarcastică contribuie la configurarea unei perspective critice asupra societății contemporane, precum și modul în care acestea reflectă contradicțiile interioare ale poetului. Cercetarea depistează faptul că discursul liric macedonskian se construiește adesea pe o rețea de opoziții fundamentale – ideal și real, aspirație și deziluzie, lumină și întuneric, viață și moarte – care conferă operei o remarcabilă complexitate psihologică și expresivă.

Subcapitolul 3.3. *Funcții ale simbolului în Nopti și Rondeluri* urmărește mecanismele de structurare simbolică a celor două cicluri poetice reprezentative, accentuat fiind rolul simbolului

în configurarea unei viziuni metafizice asupra existenței și în organizarea internă a discursului liric. Analiza relevă caracterul plurivalent al elementelor recurente – noaptea, visul, marea, drumul, floarea, cântecul sau culorile – precum și funcțiile lor tematice, compoziționale și expresive. În acest context, ciclurile *Noptilor* și *Rondelurilor* sunt interpretate ca expresii ale unei poetici a sugestiei și ale unui univers artistic autonom, în cadrul căruia simbolul devine elementul esențial al construcției imaginii poetice și al meditației asupra destinului creator, a condiției umane și a raportului dintre ideal și realitate.

Astfel, în ceea ce privește ciclul *Noptilor*, el configurează un spațiu al meditației asupra alienării, suferinței și crizei de sens, în care motivele simbolice sunt integrate într-o amplă reflecție asupra destinului creatorului și asupra degradării lumii moderne. În același timp, este relevată funcția critică a simbolului, utilizat pentru a denunța contradicțiile societății contemporane, degradarea morală și iluzia progresului. De asemenea, cercetarea surprinde modul în care simbolurile organizează o dialectică a contrariilor – viață și moarte, eros și thanatos, aspirație și eșec, puritate și decadentă – conferind discursului poetic profunzime și deschidere interpretativă. Pe de altă parte, ciclul *Rondelurilor*, investighează valorile simbolice asociate elementelor vegetale, în special florilor, care dobândesc semnificații estetice, spirituale și existențiale. Trandafirul, crinul și crizantema se constituie în embleme ale frumuseții, purității, efemerității și continuității cosmice, contribuind la configurarea unei poetici a sugestiei și a corespondențelor simbolice. Din această perspectivă, subcapitolul demonstrează că simbolul reprezintă unul dintre elementele definitorii ale modernității lirice macedonskiene, instituindu-se atât ca principiu de organizare a imaginarului poetic, cât și ca modalitate privilegiată de exprimare a unei conștiințe profund problematizate și orientate către dimensiunea metafizică a existenței.

În continuare, referitor la capitolul IV al cărui titlu este *Dimensiuni ale prozei*, acesta e consacrat examinării universului epic macedonskian și urmărește modul în care proza lui Alexandru Macedonski se constituie ca o prelungire firească a sensibilității și a imaginarului său poetic. Analiza scoate în relief specificul formulelor narative cultivate de autor, precum și raporturile complexe dintre lirism, fantastic, simbolism și reflecția filosofică, demonstrând faptul că opera sa în proză participă la același proiect estetic al modernității care îi caracterizează întreaga creație. Divizată în patru subcapitole, această parte a tezei este consacrată explorării universului prozastic, fiind urmărite, succesiv, *Proza, ca extensie a viziunii poetice*, *Fantasticul și oniricul*, *Thalassa. Marea epopee* – interpretată drept *proiect estetic-filosofic al unei lumi ideale* precum și specificul *prozei scurte*, analizate din perspectiva

miniaturii artistice și a sugestiei poetice, ca expresii ale transferului sensibilității lirice în plan narativ.

Așadar, în subcapitolul 4.1. *Proza, ca extensie a viziunii poetice* se urmăresc interferențele dintre discursul poetic și cel narativ, evidențiind modul în care proza lui Macedonski preia și dezvoltă motive, simboluri și structuri imagistice specifice liricii sale. Apoi, sunt analizate particularitățile expresive ale discursului epic, dimensiunea simbolică a imaginarului și tendința autorului de a transforma narațiunea într-un spațiu al sugestiei și al reflecției, unde funcția estetică prevalează asupra interesului strict epic. Studiul demonstrează deci că universul prozastic macedonskian se constituie ca un veritabil atelier de creații poetice, în care narațiunea devine suportul unor reflecții filosofice și estetice, iar personajele dobândesc adesea valoarea unor simboluri sau ipostaze ale conștiinței. Nu în ultimul rând, sunt urmărite corespondențele dintre poezie și proză, precum și sinteza originală dintre tradiție și modernitate, dintre specificul spiritual românesc și influențele marilor direcții estetice europene.

În cadrul subcapitolului 4.2. *Fantasticul și oniricul* sunt examinate mecanismele de constituire a imaginarului fantastic și rolul experienței onirice în construirea universului ficțional. Cercetarea analizează mecanismele prin care realitatea este transfigurată într-un spațiu simbolic și vizionar, în care granițele dintre concret și imaginar devin permeabile. Visul, reveria, mitul și simbolul sunt interpretate ca forme privilegiate de cunoaștere și ca modalități de acces către zonele profunde ale existenței. În acest context, proza lui Macedonski este plasată în relație cu estetica decadentă și simbolistă europeană, fiind remarcat caracterul ei modern și anticipativ. Pornind de la nuvela *Între cotețe*, cercetarea relevă configurația unui fantastic psihologic și reflexiv, construit prin interferența dintre cotidian și halucinație. Personajul Pandele Vergea este interpretat ca o proiecție a conștiinței autorului, marcată de conflictul dintre ideal și marginalizare. Universul aviar și spațiul domestic funcționează ca alegorii ale structurilor sociale și ale raporturilor de putere, în timp ce secvențele onirice devin expresii ale dorințelor reprimite și ale unei identități aflate în permanentă criză. Fantasticul se constituie astfel într-o modalitate de investigare a subconștientului și a limitelor percepției.

O altă direcție urmărită este reprezentată de nuvela *Maestrul din oglindă*, text în care Macedonski dezvoltă problematica dedublării și a alterității. Oglinda încetează să mai fie un simplu obiect reflexiv și dobândește statutul unui simbol al cunoașterii și al autoanalizei, devenind un spațiu de mediere între conștiință și vis. Dialogul dintre protagonist și imaginea reflectată configurează o dialectică a eului, în care identitatea se fragmentează între dimensiunea socială și cea profundă, lucidă și revelatoare. În acest context, fantasticul

dobândește funcții cognitive și simbolice, contribuind la reprezentarea fragilității ontologice specifice sensibilității moderne.

Subcapitolul examinează, de asemenea, dimensiunea utopică și vizionară a *prozei Oceania – Pacific – Dreadnought*, unde imaginarul tehnologic este integrat într-un scenariu ce oscilează între vis colectiv și satiră a progresului. Construcția unei lumi ideale, dominate de prosperitate și dezvoltare tehnică, se dovedește iluzorie, întrucât excesul progresului conduce la degradarea valorilor și la regresul civilizației. Oniricul apare aici ca expresie a hybrisului uman, iar destrămarea utopiei afirmă caracterul ambivalent al idealurilor modernității.

În aceeași ordine de idei, analiza prozei *Nicu Dereanu* pune în evidență un tip de fantastic interiorizat, construit pe baza mecanismelor compensatorii ale imaginației. Personajul își proiectează existența mediocră în scenarii eroice și grandioase, în care oniricul funcționează ca spațiu al afirmării și al recuperării simbolice a unei identități frustrate. Finalul textului, marcat de o atmosferă de împăcare și transfigurare, conferă visului o funcție consolatoare și reconciliatoare, fără a elimina însă ambiguitatea fundamentală dintre realitate și reprezentare.

Subcapitolul 4.3. *Thalassa. Marea epopee – proiect estetic-filosofic al unei lumi ideale* este consacrat interpretării romanului *Thalassa. Marea epopee* care, din perspectiva dimensiunilor sale simbolice, filosofice și mitopoetice e considerat expresia cea mai complexă a gândirii artistice macedonskiene. Analiza relevă caracterul sincretic al operei, în care elementele de factură simbolistă, decadentă și utopică converg spre edificarea unui univers idealizat, guvernat de armonie și aspirație către absolut. Universul marin, motivul insular, erosul, comuniunea cu natura și aspirația către absolut sunt interpretate drept componente ale unui amplu proiect estetic și filosofic, orientat spre recuperarea armoniei originare și spre edificarea unei lumi ideale. Totodată, sunt remarcate afinitățile operei cu marile modele europene ale decadentismului și simbolismului, precum și caracterul său singular în contextul literaturii române.

Ultimul subcapitol, 4.4. *Proza scurtă: miniatura și sugestia poetică*, inspectează particularitățile artistice ale prozei scurte, subliniind predilecția autorului pentru construcțiile narrative concentrate, pentru expresivitatea imaginii și pentru cultivarea sugestiei. Cercetarea surprinde modul în care dimensiunea lirică, simbolică și descriptivă se îmbină într-o formulă narativă originală, în care economia mijloacelor de expresie este compensată de densitatea semnificațiilor și de rafinamentul artistic. Analiza unor texte precum *Pădurea Ulmilor*, *Zi de august*, *Bucureștii lalelelor și trandafirilor*, *O noapte în Sulina*, *Căpitanul de poștă*, *Pitarul* sau *Pe drum de poștă* pune în lumină transferul procedeelelor lirice în structura narativă, rolul memoriei și al nostalgiei, precum și tendința de mitizare a spațiului și a trecutului. Se demonstrează că proza scurtă macedonskiană valorifică sugestia simbolistă, rafinamentul

descriptiv și dimensiunea meditativă, instituindu-se de altfel într-o prelungire firească a poeziei autorului și confirmând unitatea profundă a întregii sale creații.

Portretul literar al lui Macedonski este întregit de ultimul capitol al tezei, capitolul V, destinat *Complexului tematic al dramaturgiei*, unde sunt cercetate principalele direcții ale creației sale teatrale, din perspectiva raportului dintre construcția dramatică, dimensiunea simbolică și problematica ideatică. Structurat în două subcapitole, 5.1. *Istorie, societate și problematică existențială în teatrul lui Macedonski*, respectiv 5.2. *Coordonate tematice*, acesta urmărește modul în care dramaturgia macedonskiană preia și dezvoltă temele majore ale întregii sale opere.

Primul subcapitol al capitolului V, *Istorie, societate și problematică existențială în teatrul lui Macedonski* dedicat dramaturgiei, demonstrează faptul că, deși mai puțin numeroasă și insuficient valorificată critic în raport cu poezia și proza, creația dramatică a lui Alexandru Macedonski completează în mod semnificativ profilul artistic al autorului, reflectând diversitatea preocupărilor sale estetice, sociale, istorice și filosofice. Analiza demonstrează că teatrul macedonskian constituie o arie de convergență a unor teme majore ale creației sale, precum patriotismul, critica socială, dualitatea identitară, vanitatea, nebunia, damnarea, condiția artistului, drama genialității, aspirația către absolut, confruntarea cu destinul și moartea, criza valorilor, conflictul dintre individ și divinitate sau problematica marginalității și a degradării morale.

Subcapitolul urmărește modul în care dramaturgia sa dezvoltă o viziune complexă asupra raporturilor dintre individ și societate, dintre valorile tradiționale și transformările lumii moderne. În acest sens, poema dramatică *Cuza-Vodă* este interpretată ca expresie a reflecției asupra identității naționale și a idealului unității politice, depășind dimensiunea comemorativă și configurând o concepție asupra patriotismului fundamentată pe responsabilitate civică, solidaritate și angajament moral. Patriotismul și cosmopolitismul nu apar aici ca termeni antagonici, ci ca elemente complementare, capabile să integreze specificul național într-un orizont cultural universal.

Un alt nucleu tematic analizat este reprezentat de dimensiunea socială și morală a dramaturgiei. În *Unchiașul Sărăcie*, Macedonski valorifică fondul folcloric și limbajul popular pentru a construi o frescă a universului rural românesc, în care figura protagonistului depășește individualitatea concretă și dobândește valoare arhetipală. Prin opoziția dintre săracul generos și bogatul lipsit de compasiune, autorul configurează o viziune axiologică în care demnitatea umană este determinată de conduita morală, iar sărăcia încetează să reprezinte un stigmat social, devenind un spațiu al solidarității, credinței și al rezistenței spirituale. În același timp, episodul

confruntării cu moartea divulgă persistența unor motive populare și transformă textul într-o meditație asupra condiției umane și a raportului dintre destin și libertatea individuală.

Analiza acordă o atenție specială piesei *Iadeș!*, considerată expresie a spiritului satiric și a orientării simboliste a autorului. Prin intermediul unei comedii de moravuri construite în versuri, Macedonski formulează o critică acidă la adresa burgheziei și a degradării relațiilor umane într-o societate dominată de interese materiale. Instituția căsătoriei este redusă la o relație de natură economică, iar ironia și caricatura devin instrumente ale unei satiri sociale menită să pună în evidență conflictul dintre aparență și autenticitate.

Subcapitolul examinează, de asemenea, problematica dualității și a conflictului interior, ilustrată prin piesa *Gemenii*. Relația dintre cei doi frați depășește dimensiunea anecdotică și se transformă într-o reflecție asupra identității, alterității și imposibilității afirmării individuale în afara raportării la celălalt. Tensiunea dintre iubire și rivalitate, dintre dorința de afirmare și legătura de sânge, anticipează preocupările constante ale autorului pentru tema dedublării și pentru conflictul dintre orgoliu și vulnerabilitate.

Imaginea de artist a lui Macedonski este completă odată cu subcapitolul 5.2. *Coordonate tematice*, prin analiza coordonatelor tematice dominante ale creației sale dramatice, demonstrându-se faptul că teatrul macedonskian reprezintă un spațiu privilegiat de reflecție asupra condiției artistului, asupra conflictelor existențiale și morale, precum și asupra marilor dileme ale omului modern. Dincolo de caracterul redus al producției dramatice, cercetarea demonstrează că aceasta dezvoltă o problematică diversă și coerentă, în care dimensiunile biografice, filosofice și simbolice converg într-o formulă artistică specifică autorului.

Analiza se concentrează, în primul rând, asupra piesei *Le Fou?*, considerată cea mai valoroasă realizare dramatică a lui Macedonski, atât prin complexitatea construcției psihologice, cât și prin implicațiile sale filosofice. Figura lui Dorval, bancherul perceput drept „nebun”, este interpretată ca o proiecție a eului auctorial și ca expresie a dublei personalități a creatorului, surprins între aspirația către absolut și constrângerile unei societăți materialiste și conformiste. „Nebunia” devine aici semnul diferenței spirituale și simbolul marginalității artistului modern, condamnat la neînțelegere și excludere de către comunitatea incapabilă să-i accepte valorile. Subcapitolul evidențiază dimensiunea autoreferențială a piesei, relevând mecanisme prin care experiențele personale ale lui Macedonski – izolarea, contestarea și sentimentul excluderii – sunt convertite într-un discurs dramatic apropiat de formele timpurii ale autoficțiunii. Totodată, conflictul dintre individ și mediul familial accentuează drama alterității, transformând eticheta nebuniei într-un instrument de stigmatizare și de reprimare a diferenței.

O altă direcție tematică este ilustrată de drama *Moartea lui Dante Alighieri*, în care figura marelui poet italian depășește dimensiunea istorică și biografică pentru a deveni expresia paradigmatică a destinului creatorului genial, condamnat la exil și la neînțelegerea contemporanilor. Analiza relevă aici modul în care Macedonski proiectează în destinul lui Dante propriile experiențe de marginalizare și propria concepție asupra raportului dintre valoare și posteritate. Exilul, izolarea și lipsa recunoașterii contemporane sunt transfigurate într-o veritabilă filosofie a consacrării postume, în care gloria autentică se realizează abia după dispariția creatorului. Astfel, figura lui Dante capătă valoare simbolică, devenind expresia tensiunii permanente dintre genialitate și societate, dintre marginalizare și nemurirea prin artă.

Subcapitolul monitorizează apoi modul în care Macedonski valorifică modelul shakespearian prin intermediul versiunii proprii a tragediei *Romeo și Julieta*. Departate de a reprezenta o simplă traducere, textul apare ca o reinterpretație artistică prin care autorul adaptează universul shakespearian sensibilității românești și propriei sale viziuni poetice. Accentul este deplasat asupra dimensiunii lirice și muzicale a discursului dramatic, iubirea și fatalitatea fiind exprimate printr-un limbaj stilizat, apropiat de poemul dramatic. În această perspectivă, actul traducerii dobândește funcția unei forme de autolegitimare artistică și de afirmare a propriei concepții asupra teatrului.

O dimensiune aparte a reflecției existențiale este identificată în tragedia biblică *Saul*, unde Macedonski evaluează conflictul dintre om și divinitate, dintre voința individuală și ordinea transcendentă. Figura regelui biblic este reinterpretație din perspectivă simbolistă și filosofică, devenind expresia omului modern aflat în permanentă revoltă metafizică. Hybrisul, orgoliul, neîncrederea și dorința autonomiei absolute transformă destinul lui Saul într-o dramă a căderii spirituale, în care ruptura de principiul divin conduce inevitabil la degradare și damnare. Temele secundare – nebunia, vanitatea, îndoiala și criza credinței – amplifică dimensiunea tragică a textului și îl integrează în problematica generală a raportului dintre libertatea umană și limitele condiției existențiale.

În aceeași direcție se înscrie și analiza tragediei *3 Decembrie*, interpretată ca expresie a unei viziuni profund pesimiste asupra existenței. Destinul Catrinei și al familiei sale devine o alegorie a degradării morale și a efectelor devastatoare ale sărăciei și in justiției sociale. Cercetarea remarcă symbolismul datei de 3 decembrie, asociată ideii destinului implacabil și repetiției tragice, precum și opoziția fundamentală dintre spirit și materie. Crima maternă este interpretată drept expresia extremă a alienării morale provocate de degradarea socială, iar nebunia finală capătă valoare expiatoare, transformând suferința într-o posibilă cale de

purificare și mântuire. În această dramă, Macedonski formulează o reflecție amplă asupra destrămării valorilor umane și asupra efectelor corupătoare ale materialismului asupra conștiinței.

Subcapitolul se încheie prin analiza piesei alegorice *Dialogul morților. Cel între Caron și Mercuriu, în care vorbesc și alții*, text în care autorul dezvoltă una dintre cele mai consistente meditații asupra vanității existenței și asupra egalității universale în fața morții. Reinterpretând mitul antic al lui Caron într-o cheie moralizatoare și satirică, el construiește o adevărată parabolă filosofică despre caracterul iluzoriu al puterii, bogăției și gloriei. Personajele, transformate în tipologii reprezentative ale defectelor umane, alcătuiesc un spectacol grotesc al vanității și ipocriziei, în care ironia și gravitatea coexistă într-o formulă specifică sensibilității moderne, traversarea Styxului dobândind astfel semnificația unei inițieri spirituale, prin intermediul căreia omul este confruntat cu adevărul esențial al propriei condiții.

Consider că tema acestei teze este una de actualitate, iar cercetarea de față aduce contribuții originale la reevaluarea și reinterpretarea operei lui Alexandru Macedonski. Alegerea acestei teme a fost determinată de interesul pentru un autor adesea controversat și receptat din multiple perspective critice, a cărui creație a generat, de-a lungul timpului, interpretări diverse și uneori contradictorii. Originalitatea demersului rezidă în abordarea unitară și integratoare a întregului univers literar macedonskian, depășind perspectiva tradițională care privilegiază exclusiv dimensiunea lirică a operei. Unicitatea tezei este conferită de investigarea sistematică a complexului tematic prezent în toate genurile cultivate de autor – poezie, proză și dramaturgie –distingând existența unor nuclee tematice recurente și a unei viziuni artistice coerente, care traversează întreaga sa creație. În acest fel, cercetarea propune o reconsiderare a operei lui Macedonski din perspectiva continuităților tematice și a mecanismelor de transfigurare estetică, demonstrând că diversitatea formulelor expresive se subordonează unui sistem de idei și simboluri ce reflectă preocupările sale constante pentru condiția creatorului, pentru raportul dintre ideal și realitate, problematica existențială, dimensiunea fantasticului și aspirația către absolut. Prin această perspectivă sintetică, teza contribuie la completarea imaginii critice a scriitorului și la evidențierea caracterului unitar al imaginarului său artistic, oferind, totodată, noi direcții de interpretare a unuia dintre cei mai complecși reprezentanți ai modernității literare românești.

BIBLIOGRAFIE

I. Bibliografia operei

- Alecsandri, Vasile, *Opere I*, Editura pentru Literatură, București, 1966
- Alecsandri, Vasile, *Pasteluri și legende*, Editura Minerva, București, 1978
- Alexandrescu, Grigore, *Poezii. Proză*, antologie, prefață și tabel cronologic de Constantin Mohanu, Editura Ion Creangă, București, 1980
- Asachi, Gheorghe, *Valea albă*, Editura Litera International, București, 2004
- Baudelaire, Charles, *Les paradis artificiels, opium et haschisch*, suivi de: *Du Vin et du Haschisch comparés comme Moyens de Multiplication de l'Individualité*, édité par les Bourlapapey, bibliothèque numérique romande, 1860, édition PDF
- Baudelaire, Charles, *Florile răului*, traducere, cronologie, note și comentarii de C. D. Zetelin, ediția a III-a, Editura Sfera, Bârlad, 2011
- Bolliac, Cezar, *Opere, vol. I*, ediție, note și bibliografie de Andrei Rusu cu o introducere de George Munteanu, Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1955
- Bolliac, Cezar, *Scrieri, Meditații, Poezii, vol. I*, Editura Virtual, 2010
- Bürger, Gottfried, August, *Poezii. Proză. Traduceri*, traducere de Ștefan Octavian Iosif, Editura Cartex 2000, București, 2018
- Byron, George, Gordon, *Opere. Poezia, vol. I*, traduceri de Aurel Covaci, Petre Solomon și Virgil Teodorescu, studiu introductiv de Dan Grigorescu, note și tabel cronologic de Lia-Maria Pop, ediție îngrijită de Dan Grigorescu și Lia-Maria Pop, Editura Univers, București, 1985
- Eminescu, Mihai, *Poezii*, Prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, antologie alcătuită în redacție de Virgiliu Ene, Editura Albatros, București, 1973
- Eminescu, Mihai, *Poezii, vol. II*, ediție îngrijită de Maria Rafailă, Editura Erc Press, București, 2009
- Hasdeu, Petriceicu, Bogdan, *Răzvan și Vidra*, ediția a III-a, colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu, concepția grafică a colecției: Vladimir Zmeev, ilustrații: Emil Childescu, coperta: Isai Cârmu, referințe istorico-literare de G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, M. Zaciu, Tudor Vianu, Nicolae Manolescu, Mihai Cimpoi, Ion Negoitescu, Ionel Oprișan, Ion Ciocanu, Florin Faifer, Zigu Ornea, Mircea Anghelescu, Mircea Eliade, Editura Litera Internațional, București, 2003

- Heine, Heinrich, *Poezii: călătorie în harz*, traducere de Ion Benteoiu, Editura Minerva, București, 2000
- Heliade - Rădulescu, Ion, *Opere, tomul I*, ediție critică cu introducere, note și variante de D. Popovici, Editura Fundația pt. Literatură și Artă Regele Carol II, București, 1939
- Hugo, Victor, *Versuri*, prezentare și note de Valentin Lipatti, traducere în românește de Radu Valentin, Editura Tineretului, București, 1958
- Hugo, Victor, *Legenda secolelor. Versuri alese*, antologie, traduceri și note de Ionel Marinescu, Editura pentru literatură, București, 1969
- Hugo, Victor, *Les contemplations*, édition électronique, corrections, édition, conversion informatique et publication par le groupe Ebooks libres et gratuits, Janvier, 2006
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 1., Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 20 ianuarie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 3, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 3 Februarie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 4, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 10 Februarie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 5, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 17 Februarie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 6, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 24 Februarie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 8, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 9 Martie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 10, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 23 Martie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 13, Administrația la Tip. Th. Michaiescu, București, 13 Aprilie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 15, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 4 Mai 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 22, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 13 iulie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 23, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 21 Iulie 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 24, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 3 August 1880

- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul I, No. 25, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 10 August 1880
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul II, No. 2, Tipografia Theodor Michaiescu, strada Teatrului No. 8, București, 15 Februariu 1881
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul II, No. 4, Tipografia Theodor Michaiescu, strada Teatrului No. 8, București, 15 Aprilie 1881
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul II, No. 6, Administrația Str. Poșta-Vechi 6 Episcopie, București, 15 Iunie 1881
- Macedonski, Alexandru, „Literatorul”, Anul IV, No. 11 și 12., Noembrie, decembrie, Administrația Str. Știrbey-Vodă, No. 9, București, 1883
- Macedonski, Alexandru, *Zi de august*, în „Revista literară”, director Ioan Rădoi, redactor-administrator Th. M. Stoenescu, Anul al VII-lea, Nr. 2, București, Februarie, 1886
- Macedonski, Alexandru, *Opere I. Versuri. Proză în limba română*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, introducere de Eugen Simion, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2004
- Macedonski, Alexandru, *Opere II. Dramaturgie. Traduceri și adaptări în limba română. Versuri. Proză. Dramaturgie în limba franceză*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, prefată de Eugen Simion, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2004
- Macedonski, Alexandru, *Opere III. Publicistică (Literatorul. 1880-1919)*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, introducere de Eugen Simion, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2007
- Macedonski, Alexandru, *Opere II. Teatru*, ediție critică cu un studiu introductiv, note și variante de Tudor Vianu, Editura Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, București, 1939
- Macedonski, Alexandru, *Opere I. Poezii*, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru literatură, București, 1966
- Macedonski, Alexandru, *Opere II. Poezii*, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru literatură, București, 1966
- Macedonski, Alexandru, *Opere III. Poezii*, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru literatură, București, 1967
- Macedonski, Alexandru, *Opere IV. Poezii*, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru literatură, București, 1967
- Macedonski, Alexandru, *Opere V. Proză*, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru literatură, București, 1969

- Macedonski, Alexandru, *Poemele „Noptilor”*, antologie, prefață, note și bibliografie de Mircea Anghelescu, Editura Albatros, București, 1972
- Macedonski, Alexandru, *Rondeluri. Psalmi. Noptile*, antologie și postfață de Ovidiu Ghidirmic, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975
- Macedonski, Alexandru, *Thalassa. Nuvele*, Editura Erc press, București, 2009
- Musset, Alfred de, *Oeuvres complètes. Poésies*. Tome deuxième, édition électronique, Charpentier, Libraire-Éditeur quai de l'école, Paris, 1866
- Poe, Edgar, Allan, *The collected works of Edgar Allan Poe, Evening Star*, Wordsworth Edition, Hertfordshire, 2004
- Poezia preromantică în Anglia, Franța, Germania, Italia și Spania*, antologie poliglotă, traduceri, cuvânt înainte, prezentări și note de Teodor Boșca, ediție realizată de Laszlo Alexandru, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2007
- Shakespeare, William, *Romeo și Julieta, Tragedie în 5 acte*, traducere în forma originală de Mihail Dragomirescu, Editura literară a Casei Școalelor, București, 1922
- Wordsworth, William, *Poems, in two volumes*, vol. I, Kindle Edition format, London, 2017

II. Bibliografie critică primară

1. În volume

- Bădărău, George, *Simbolismul*, Institutul European, Iași, 2005
- Bălan, Ion, Dodu, postfață la Constantin Negruzzi, *Păcatele tinerețelor*, Editura Minerva, București, 1973
- „*Biblioteca critică.*” Alexandru Macedonski, antologie, prefață, comentarii, tabel cronologic și bibliografie de Fănuș Băileșteanu, Editura Eminescu, București, 1975
- Boldea, Iulian, *Simbolism, modernism, tradiționalism, avangardă*, Editura Aula, Brașov, 2002
- Bote, Lidia, *Simbolismul românesc*, Editura pentru literatură, București, 1966
- Caiete macedonskiene*, vol. I, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2019
- Caiete macedonskiene*, vol. II, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2020
- Caiete macedonskiene*, vol. III, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2021
- Caiete macedonskiene*, vol. IV, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2022
- Caiete macedonskiene*, vol. V, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2023
- Caiete macedonskiene*, vol. VI, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2024
- Caiete macedonskiene*, vol. VII, coordonator Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2025

- Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1982
- Cernat, Paul, *Avangarda românească și complexul periferiei. Primul val*, Editura Cartea românească, București, 2007
- Chendi, Ilarie, *Foiletoane*, Editura Minerva, București, 1904
- Chendi, Ilarie, *Schițe de critică literară*, Cultura națională, București, 1924
- Ciocan, Alexandru, *Configurări obsesive în simbolismul românesc*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011
- Ciocârlie, Livius, *Negru și alb*, Editura Cartea Românească, București, 1979
- Cioculescu, Șerban, Streinu, Vladimir, Vianu, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*, Editura didactică și pedagogică, București, 1971
- Ciopraga, Constantin, *Literatura română între 1900 și 1918*, Editura Junimea, Iași, 1970
- Comentarii macedonskiene*, coordonarea volumului: Florea Firan, Editura Minerva, București, 1971
- Dimitriu, Daniel, *Grădinile suspendate. Poezia lui Alexandru Macedonski*, Editura Junimea, Iași, 1988
- Firan, Florea, *De la Macedonski la Arghezi*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975
- Gáldi, Ladislau, *Introducere în istoria versului românesc*, Editura Minerva, București, 1971
- Gorcea, Petru, Mihai, *Steaua din oglinda visului*, Editura Cartea românească, București, 1983
- Iliescu, Adriana, *Literatorul. Studiu monografic*, Editura pentru literatură, București, 1968
- Iliescu, Adriana, *Poezia simbolistă românească*, Editura Minerva, București, 1985
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești contemporane. Partea a doua, În căutarea fondului (1890-1934)*, Editura Minerva, București, 1985
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești contemporane. Partea întâi. Crearea formei (1867-1890)*, Editura Minerva, București, 1986
- Istoria literaturii române III. Epoca marilor clasici*, comitetul de redacție al volumului: Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România redactor responsabil; Ovidiu Papadima, prof. univ. Alexandru Piru – redactori responsabili adjuncți; secretar: Cornelia Ștefănescu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973
- Macedonski-Bacovia. *Simbolismul românesc*, antologie comentată alcătuită de Florea Firan, Editura Fundația Scrisul românesc, Craiova, 2016
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008

- Marino, Adrian, *Viața lui Alexandru Macedonski*, Editura pentru literatură, București, 1966
- Marino, Adrian, *Opera lui Alexandru Macedonski*, Editura pentru literatură, București, 1967
- Marino, Adrian, *Modern, modernism, modernitate*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969
- Mihuț, Ioan, *Simbolism, modernism, avangardism*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1976
- Mincu, Marin, *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea, (de la Alexandru Macedonski la Cristian Popescu)*, Editura Pontica, Constanța, 2007
- Mirea, Emilian, *Alexandru Macedonski – macedoneanul literaturii române*, Editura Macedoneanul, București, 2014
- Munteanu, Ion, *Lumina Noptilor lui Macedonski*, antologie și prefață de Ion Munteanu, Editura Eikon, București, 2023
- Negoîtescu, I., *Istoria literaturii române*, Editura Minerva, București, 1991
- Pillat, Ion, *Tradiție și literatură*, Editura Casa Școalelor, București, 1943
- Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981
- Poezia simbolistă românească*, antologie, introducere, dosare critice, comentarii, note și bibliografie de Rodica Zafiu, Editura Humanitas, București, 1996
- Pohonțu, Eugen, *Alexandru Alex. Macedonski*, Institutul de arte grafice «Bucovina», I. E. Torouțiu, București, 1934
- Popescu, Florentin, *Necunoscutul Macedonski*, Editura Fundației culturale Ideea europeană, București, 2005
- Pricop, Lucian, *Macedonski-dicționar*, Editura Ager, București, 2003
- Richard, Jean-Pierre, *Poezie și profunzime*, în românește de Cornelia Ștefănescu, Editura Univers, București, 1974
- Streinu, Vladimir, *Poezie și poeți români*, antologie, postfață și bibliografie de George Muntean, Editura Minerva, București, 1983
- Vianu, Tudor, *Studii de literatură română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965
- Vianu, Tudor, *Alecsandri, Eminescu, Macedonski*, antologie, postfață și bibliografie de Constantin Ciopraga, editura Minerva, București, 1974
- Vianu, Tudor, *Artă prozatorilor români*, ediție îngrijită de Geo Șerban, Editura Lider, București, 1999
- Vulturescu, George, *Al. Macedonski – maladiile eului poetic*, Editura Neuma, Apahida, jud. Cluj, 2024

Zamfir, Mihai, *Introducere în opera lui Al. Macedonski*, Editura Minerva, București, 1972
Zamfir, Mihai, *Studii literare. Literatură română. Introducere în opera lui Al. Macedonski. Poemul românesc în proză*, vol. I, Editura Spandugino, București, 2023

2. În periodice

Boldea, Iulian, *Alexandru Macedonski. Poezia între iluzie și realitate*, în revista „The Proceedings of the European integration-between tradition and modernity Congress”, Volume Number 5, Editura Universității "Petru Maior", Târgu-Mureș, 2013
Crăciun, Icu, *Teatrul lui Alexandru Macedonski*, în revista „Mișcarea literară”, Anul XIX, nr. 1 (73), Tiparul SC Revox International Prod Srl, Bistrița, 2020
Drouhet, Charles, *Influența franceză în poezia lui Macedonski. I – Macedonski și romanticii francezi. „Noptile” lui Macedonski*, în „Revista fundațiilor regale”, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, București, Anul VII, 1 ianuarie 1940
Glodeanu, Gheorghe, *Al. Macedonski și poezia viitorului*, în revista „Mișcarea literară”, Anul XIX, nr. 1 (73), Tiparul Sc Revox International Prod Srl, Bistrița, 2020
Grigorie, Toma, *Profilul egoului auctorial și al dublei personalități*, în revista „Ramuri”, Editată de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația Ramuri, Nr. 11, Craiova, 2021
Hârșoveanu, D. G., *O scrisoare a lui Émile Faguet asupra Marei epopee (Le Calvaire de Feu)*, în „Universul literar”, Anul XXXII, No. 23, Duminică, 5 iunie, București, 1916
Ionescu, Corneliu, *Sfânta Maria. Protectoarea marinarilor*, în revista „Universul literar”, Anul XXXIII, No. 33, Duminică, 14 august, București, 1916
Măeruț, Irina, Maria, *Alexandru Macedonski – poetul prins la limita unui dincolo de limită*, în revista „Mișcarea literară”, Anul XIX, nr. 1 (73), Tiparul SC Revox International Prod Srl, Bistrița, 2020
Pavelescu, Cincinat, *Amintiri literare*, în revista „Brașovul Literar”, redactor Ion Focșeneanu, Redacția și Administrația: Str. Regina Maria, 26, Anul III, August, 1934, No. 19-20
Pavelescu, Cincinat, *Mărturisiri*, în „Revista fundațiilor regale”, Administrația Directoratul general al fundațiilor regale, București, Anul IX, Nr. 3, 1 martie 1942
Ștefănescu, Dorin, *Coordonate estetice macedonskiene*, în revista „Euphorion”, Nr. 2-3, Sibiu, 2025
Zamfir, Mihai, *Proza lui Al. Macedonski (I)*, în „Revista de istorie și teorie literară”, Institutul de istorie și teorie literară „George Călinescu” al Universității din București, Anul XXXIII, Nr. 4, octombrie-decembrie 1985

Bibliografie critică secundară

- Alexandrescu, Emil, *Literatura română în analize și sinteze*, ediția a VII-a revăzută și completată, Editura didactică și pedagogică, București, 2010
- Alexandrescu, Grigore, *Poezii. Proză*, Antologie, prefață și tabel cronologic de Constantin Mohanu, Editura Ion Creangă, București, 1980
- Ardeleanu, Virgil, *Proza poezilor*, Editura pentru literatură, București, 1969
- Augier, Émile, *Théâtre complet*, Tome 1, édition électronique, Calmann-Lévy, Éditeurs 3, Paris, 1890
- Bachelard, Gaston, *Dialectica spiritului științific modern*, vol. II, traducere, studiu introductiv și note de Vasile Tonoiu, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1986
- Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, traducere de Irina Bădescu, prefață de Mircea Martin, Editura Paralela 45, Pitești, 2003
- Balotă, Nicolae, *Arta lecturii*, Editura Cartea românească, București, 1978
- Béguin, Albert, *Sufletul romantic și visul*, traducere de Dumitru Țepeneag, postfață de Mircea Martin, Editura Univers, București, 1998
- Ciobanu, Nicolae, *Însemne ale modernității, II*, Editura Cartea românească, București, 1979
- Decu, Adriana, *Micul Simbolism românesc și literatura bună*, Editura Tracus Arte, București, 2014
- Drimba, Ovidiu, *Istoria literaturii universale*, vol. I, Editura Saeculum I. O.* Editura Vestala, București, 1997
- Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, prefață și postfață de Radu Toma, Editura Univers, București, 1977
- Durand, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu și Anișoara Bobocea, Editura Nemira, București, 1999
- Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, traducere de Anca Giurescu și Cezar Radu, postfață și note de Cezar Radu, Editura științifică și enciclopedică, București, 1982
- Frye, Northrop, *Anatomia criticii*, în românește de Domnica Sterian și Mihai Spăriosu, prefață de Vera Călin, Editura Univers, București, 1972
- Gadamer, Hans-Georg, *Actualitatea frumosului*, traducere de Val. Panaitescu, Editura Polirom, Iași, 2000
- Hartmann, Nicolai, *Estetica*, în românește de Constantin Floru, cu un studiu introductiv de Alexandru Boboc, Editura Univers, București, 1974

- Hasdeu, Bogdan, Petriceicu, *Poezii. Micuța. Ursita*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960
- Melian, Alexandru, *Polemici implicite*, Editura Universității din București, București, 2003
- Micu, Dumitru, *Literatura română la începutul secolului al XX-lea. 1900-1916*, Editura pentru literatură, București, 1964
- Micu, Dumitru, *Început de secol. 1900-1916. Curente și scriitori*, Editura Minerva, București, 1970
- Micu, Dumitru, *Modernismul românesc I. De la Macedonski la Bacovia*, Editura Minerva, București, 1984
- Mitchievici, Angelo, *Simbolism și decadentism în arta 1900*, prefață de Ioana Vlasiu, Institutul European, Iași, 2011
- Poe, Edgar, Allan, *Masca Morții Roșii. Schițe, nuvele, povestiri 1831-1842*, traducere din limba engleză, studiu introductiv, note și comentarii de Liviu Cotrău, Editura Polirom, București, 2012
- Poezia simbolistă și decadentă românească*, prefață, selecție a textelor, note biobibliografice, concepte operaționale și bibliografie de Adrian Ciubotaru, Editura Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, Chișinău, 2014
- Presa literară românească*, vol. I, ediție în două volume, note, bibliografie și indici de I. Hangiu, cu o introducere de D. Micu, Editura pentru literatură, București, 1968
- Rău, Aurel, *Prin pădurile de simboluri... Á travers des forêts de symboles...*, cu o prefață de Serge Fauchereau, ediție îngrijită de Rodica Baconsky, Editura Tracus Arte, București, 2014
- Rusu, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, ediția a II-a, revăzută și completată, Editura Casa școalelor, București, 1944
- Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, vol. II, Editura Minerva, București, 1984
- Scriitori români comentați. Al. Macedonski*, comentat de Gheorghe Mitrache, Editura Recif, București, 1996
- Simbolismul european*, vol. I, studiu introductiv, antologie, comentarii, note și bibliografie de Zina Molcuț, Editura Albatros, București, 1983
- Simbolismul european*, vol. II, studiu introductiv, antologie, comentarii, note și bibliografie de Zina Molcuț, Editura Albatros, București, 1983
- Starobinski, Jean, *Textul și interpretul*, traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, București, 1985
- Studii de istoria limbii române literare. Secolul al XIX-lea*, Editura pentru literatură, București, 1969

Studii eminesciene, antologie de Virgiliu Ene și Ion Nistor, Editura Albatros, București, 1971

Tatarkiewicz, Wladyslaw, *Istoria celor șase noțiuni*, în românește de Rodica Ciocan- Ivănescu, prefață de Dan Grigorescu, Editura Meridiane, București, 1981

Todorov, Tzvetan, *Introducere în literatura fantastică*, Editura Univers, București, 1973

Todorov, Tzvetan, *Teorii ale simbolului*, traducere de Mihai Murgu, prefață de Maria Carpov, Editura Univers, București, 1983

Wellek, René, Warren, Austin, *Teoria literaturii*, în românește de Rodica Tiniș, studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu, Editura pentru literatură universală, București, 1967

DICȚIONARE

Antonescu, Romulus, *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, Editura Cimec - Institutul de Memorie Culturală, București, 2009

Balaci, Anca, *Mic dicționar mitologic greco-roman*, control științific efectuat de Eugen Dobroiu, copertă și supracopertă de Val Munteanu, Editura Științifică, Sibiu, 1966

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, vol. I, A-D, Editura Artemis, București, 1994

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, vol. II, E-O, Editura Artemis, București, 1995

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, vol. III, P-Z, Editura Artemis, București, 1995

Clébert, Paul Jean, Bestiar fabulos. *Dicționar de simboluri animaliere*, traducere din limba franceză de Rodica Maria Valter și Radu Valter, Editurile Artemis ♦ Cavallioti, București, 1995

Dicționarul esențial al scriitorilor români, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000

Dicționar de estetică generală, coordonare lexicografică de Valeriu Șuteu, Editura politică, București, 1972

Dicționarul general al literaturii române L/O, coordonator general Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005

Dicționar de literatură română. Scriitori, reviste, curente, coordonator Dim. Păcurariu, Editura Univers, București, 1979

- Ferber, Michael, *Dicționar de simboluri literare*, Ediția a II-a, traducere din engleză de Florin Sicoie, Editura Cartier, Chișinău, 2011
- Hangiu, Ion, *Dicționarul presei literare românești 1790-1990*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996
- Hangiu, Ion, *Presa românească de la începuturi până în prezent. Dicționar cronologic 1790–2007, Vol. I, 1790–1916*, Editura Comunicare.ro, București, 2008
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare, a*g*, vol. I, Editura Eminescu, București, 1973
- Marino, Adrian, *Dintr-un dicționar de idei literare*, ediție întocmită și text îngrijit de Florina Ilis și Rodica Frențiu, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010
- Pricop, Lucian, Macedonski - dicționar, Editura Ager, București, 2003